Sygn. akt XVII AmC 5178/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Dąbrowski

Protokolant: Bartosz Ostrowski

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2013 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1) uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została awarią techniczną (...)",

„Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została (...) prawomocnym wyrokiem sądu (...)",

„Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana (...) decyzją administracyjną, (...)",

„Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została (...) zmianą obowiązującego prawa (...)"

2) zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

3) nakazuje pobrać od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz Skarbu Państwa - Sąd Okręgowy w Warszawie kwoty 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa,

4) zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

SSO Dariusz Dąbrowski

sygn. akt XVII AmC 5178 / 12

UZASADNIENIE

W dniu 2012-06-06 powód – (...) w P. – złożył cztery pozwy przeciwko pozwanemu (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L.. W pozwach tych domagał się odpowiednio uznania za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami następujących postanowień zawartych we wzorcu umowy zatytułowanym „Regulamin Konkursu „(...)":

1) "Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została awarią techniczną (...)" (pkt. 7.4 wzorca, sprawa ***XVII AmC 5178/12***);

2) „Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została awarią techniczną (...)" (pkt. 7.4 wzorca, sprawa ***XVII AmC 5179/12***);

3) „Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została awarią techniczną (...)" (pkt. 7.4 wzorca, sprawa ***XVII AmC 5180/12***);

4) „Organizator zastrzega sobie prawo (...) odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została awarią techniczną (...)" (pkt. 7.4 wzorca, sprawa ***XVII AmC 5189/12***);

Nadto w każdej ze spraw wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

Sprawy wszczęte na skutek powyższego oznaczone zostały w repertorium XVII AmC numerami 5178/12, 5179/12, 5180/12 oraz 5189/12. Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 2013-04-29 Sąd połączył powyższe sprawy do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą 5178/12.

W ocenie powoda wskazane postanowienia wzorca umowy stanowią niedozwolone klauzule, gdyż każde z nich jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów. Wypełniałyby tym hipotezę art. 385[1] § 1 kc, zgodnie z którym niedozwolonymi są postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, nieuzgodnione z nim indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy – z wyłączeniem postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Powód wskazał, iż zakwestionowane klauzule powinny zostać uznane za niedozwolone, gdyż w sposób sprzeczny z prawem dopuszczają możliwość dowolnego odwołania konkursu w dowolnym czasie bez zachowania terminów wypowiedzenia.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa i wniósł o zasądzenie kosztów procesu. Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, iż w/w regulamin nie jest już wykorzystywany przez pozwanego w obrocie z konsumentami, zgodnie bowiem z postanowieniami pkt. 1.5 Konkurs prowadzony w oparciu o przedmiotowy regulamin zakończył się w dniu 2012-04-06. Niezależnie od tego zaprzeczył, jakoby kwestionowane w pozwie zapisy stanowiły niedozwolone klauzule umowne. Odnoszą się one bowiem do możliwości zawieszenia konkursu, kiedy to będzie „konieczne" w określonych sytuacjach, które są obiektywne i konkretnie wskazane w regulaminie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany prowadzi działalność gospodarczą polegającą m.in. na produkcji artykułów spożywczych. W dniach 2012-02-02 do 2012-04-06 pozwany zorganizował konkurs, którego zasady zostały określone w regulaminie zawierającym zapisy, do których odwołują się żądania pozwów, tj.:

„Organizator zastrzega sobie prawo zmiany Regulaminu z ważnych powodów, a także możliwość zawieszenia, przerwania lub odwołania Konkursu, w razie gdyby taka konieczność spowodowana została awarią techniczną, prawomocnym wyrokiem sądu, decyzją administracyjną, zmianą obowiązującego prawa, siłą wyższą w rozumieniu prawa cywilnego."

Konkurs skierowany był do pełnoletnich osób fizycznych zamieszkałych na terenie Polski, dokonujących zakupów w sieci sklepów (...), będących konsumentami (pkt. 1.7 wzorca). Warunkiem uczestnictwa w konkursie był zakup dowolnych produktów marek (...) i (...) (w dowolnym zestawieniu) za minimum 20 PLN brutto w jednym ze sklepów

sieci (...) prowadzących działalność handlową w dniu rozpoczęcia konkursu (pkt. 2.3 wzorca). Konkurs polegał na nagrodzeniu Uczestników, którzy wymyślą i prześlą Organizatorowi SMS najciekawsze zgłoszenie zawierające odpowiedź na zadanie konkursowe poprzez dokończenie zdania „Miłość smakuje jak…" (pkt. 2.2 wzorca). Nagrodą w Konkursie była wycieczka do Turcji dla 2 osób o wartości 6000 zł brutto (pkt. 3.1 wzorca).

Pozwany nie zaprzeczył prawdziwości wzorca, ani treści kwestionowanego pozwem zapisu. Art. 230 kpc stanowi, że gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Za podstawę ustalenia stanu faktycznego Sąd przyjął zatem wzajemnie niekwestionowane twierdzenia stron kierując się zasadą wyrażoną w art. 230 kpc.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutu, iż wzorzec nie pozostaje już w obrocie prawnym, Sąd wskazuje, że okoliczność zaprzestania stosowania przedmiotowego postanowienia po wniesieniu pozwu jest nieistotna procesowo. W świetle art. 479[40] kpc, a zwłaszcza 479[39] kpc widać wyraźnie, że intencją ustawodawcy było umożliwienie wszczynania i prowadzenia postępowań o uznanie wzorca umowy za niedozwolone także w sytuacji zaniechania stosowania takiego postanowienia. Nie jest bowiem przedmiotem tego postępowania nakazanie przedsiębiorcy zaniechania stosowania niedozwolonego postanowienia, ale uznanie go za niedozwolone i zakazanie stosowania go.

Na wstępie rozważań merytorycznych wyjaśnienia wymaga, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385[1] § 1 kc. Przechodząc do oceny postanowień wzorca pod kątem ich niedozwolonego charakteru, wskazać należy, co następuje. Stosownie do treści art. 385[1] §1 kc, aby uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone musi ono spełniać cztery przesłanki tj.: (I) postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, (II) ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, (III) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta oraz (IV) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Ostatnia z wymienionych przesłanek, o której mowa w zdaniu drugim art. 385[1] § 1 kc, zachodzi w niniejszej sprawie, gdyż omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Główne świadczenia pozwanego z tytułu zawartych umów polegają bowiem na przeprowadzeniu Konkursu i wyłonieniu zwycięzcy, zaś konsumenta na zakupie produktów i wysłaniu SMS zgłoszeniowego.

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia nie może w tej sprawie mieć znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umownego. Sąd nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiejkolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta ma bowiem charakter oceny ex ante i obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że pozwany wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z wykorzystaniem go.

Dla zastosowania omawianego przepisu przesłanki II (sprzeczność z dobrymi obyczajami) i III (rażące naruszenie interesów konsumenta), choćby ze względu na verba legis, muszą zachodzić równocześnie. Z reguły rażące naruszenie interesu konsumenta jest naruszeniem dobrych obyczajów, ale nie zawsze zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza ten interes.

Poprzez dobre obyczaje rozumiemy pewien powtarzalny wzorzec zachowań, który jest aprobowany przez daną społeczność lub grupę. Są to pozaprawne normy postępowania, którymi przedsiębiorcy winni się kierować. Ich

treści nie da się określić w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Wszystkie one podlegają zmianom w ślad za zmieniającymi się ideologiami politycznymi i społeczno – gospodarczymi oraz przewartościowaniami moralnymi. W szczególności zaś, dobre obyczaje to normy postępowania polecające nienadużywanie w stosunku do słabszego uczestnika obrotu posiadanej przewagi ekonomicznej.

W niniejszej sprawie dobrym obyczajem jest, by przedsiębiorca organizujący konkurs nie dopuszczał do jego odwołania, ponieważ konsumenci przystępujący do konkursu wyrazili zgodę na dokładnie określony czas jego trwania. Niewątpliwie konsument powinien mieć pewność i jasność stosunku prawnego łączącego go z organizatorem. Wskazać należy również, że konsument mógłby nie wziąć udziału w konkursie, gdyby wiedział, że zostanie on odwołany. Co więcej, od profesjonalisty należy oczekiwać, że nie wykorzysta faktu, iż on sam opracowuje wzorzec, który następnie zostaje inkorporowany do umowy. Umożliwia to bowiem wprowadzenie przez przedsiębiorcę całkowicie dowolnego zapisu do wzorca umowy, na który konsument nie ma wpływu. Jako profesjonalista pozwany powinien przewidywać możliwość zaistnienia przeszkód, które mogą wystąpić w związku z jego działalnością i skutecznie im zapobiegać. Poprzez stosowanie kwestionowanego postanowienia klient narażony jest na dyskomfort, może poczuć się oszukany i wykorzystany, co w relacjach pomiędzy konsumentem a profesjonalistą nie powinno mieć miejsca.

W zakresie oceny stopnia naruszenia interesów konsumentów Sąd tutejszy podziela opinię Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 2006-06-27, sygn. akt VI ACa 1505/05), że naruszenie interesów konsumenta, aby było rażące, musi być doniosłe czy też znaczące. Natomiast interesy konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny, chociażby niewymierny. Zaliczyć tu można również dyskomfort konsumenta, spowodowany takimi okolicznościami jak strata czasu, naruszenie prywatności, niedogodności organizacyjne, wprowadzenie w błąd oraz inne uciążliwości, jakie mogłyby powstać na skutek wprowadzenia do zawartej umowy ocenianego postanowienia. Przy określaniu stopnia naruszenia interesów konsumenta należy stosować nie tylko kryteria obiektywne (np. wielkość poniesionych czy grożących strat), lecz również względy subiektywne związane bądź to z przedsiębiorcą (np. renomowana firma), bądź to z konsumentem (np. seniorzy, dzieci). Konieczne jest zbadanie, jaki jest zakres grożących potencjalnemu konsumentowi strat lub niedogodności.

Dołączony do pozwu wzorzec dotyczy konkursu organizowanego przez pozwanego. Analizując kwestionowane postanowienie należy zgodzić się z powodem, iż stanowi ono niedozwolone postanowienie umowne, gdyż przewiduje możliwość odwołania konkursu przez organizatora de facto w każdym czasie jego trwania. Przedmiotowe postanowienie daje przedsiębiorcy prawo do podejmowania dyskrecjonalnej i uznaniowej decyzji w przedmiocie prowadzenia konkursu, która miałaby charakter wiążący wobec konsumentów. Zdaniem Sądu tak szerokie uprawnienie do skrócenia czasu trwania konkursu stoi w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Konsument przystępując do konkursu zapoznał się z jego warunkami, w tym z okresem jego trwania, a zatem godził się na takie a nie inne warunki konkursu. Nie może zatem zyskać aprobaty arbitralna decyzja przedsiębiorcy o odwołaniu konkursu, zwłaszcza bez precyzyjnego określenia przyczyn tejże decyzji. Podkreślenia bowiem wymaga, że pozwany nie wyjaśnia w postanowieniach regulaminu jakie decyzje administracyjne, zmiany jakich konkretnie przepisów obowiązującego prawa, które prawomocne wyroki sądu czy też na jaką skalę i jakiego rodzaju awarie techniczne determinują konieczność odwołania konkursu przez organizatora.

W zakresie, jakim postanowienie traktuje o możliwości odwołania konkursu z powodu awarii technicznej wskazać należy, iż organizator wyłączył z tego tytułu swoją odpowiedzialność. W ocenie Sądu poczytywać to należy jako brak odpowiedzialności zarówno z uwagi na wystąpienie awarii technicznej po stronie pozwanego, jak i po stronie firmy, z którą współpracuje pozwany. Odpowiedni system teleinformatyczny pozwala na odbieranie wiadomości SMS od uczestników oraz wysyłanie wiadomości zwrotnych. Zgodnie natomiast z treścią art. 474 kc przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność za działanie bądź zaniechanie innych podmiotów, z pomocą których wykonuje on swoje zobowiązanie. Z powyższego przepisu wynika zatem, że pozwany nie może uwolnić się od odpowiedzialności powołując się na treść zaskarżonego postanowienia. W badanej sprawie zaistnienie ewentualnych roszczeń po stronie konsumenta skutkować będzie możliwością dochodzenia ich od przedsiębiorcy, który z kolei posiada roszczenie

regresowe wobec podmiotu świadczącego usługi teleinformatyczne w związku z łączącym te strony stosunkiem prawnym.

W kontekście powyższego zważyć należy, iż brak enumeratywnego i przejrzystego wymienienia przyczyn uzasadniających odwołanie konkursu powoduje, że konsument nie ma pewności stosunku prawnego łączącego go z pozwanym. Może bowiem dojść do sytuacji, w których np. zmiana przepisów prawa niemającego ścisłego związku i wpływu na organizację konkursu, stanowić będzie możliwość odwołania konkursu przez pozwanego. Niewątpliwie unormowanie przyczyn, mających uzasadniać odwołanie konkursu, jakie zostało zastosowane w niniejszej sprawie przez pozwanego, nie powinno mieć miejsca w stosunkach między konsumentem a przedsiębiorcą i w ocenie Sądu jest niedopuszczalne.

Nadto, biorąc pod uwagę długość trwania konkursu (około dwóch miesięcy), należałoby oczekiwać, iż pozwany wywiąże się ze swojego zobowiązania bez konieczności jego odwoływania. Powyższe wskazuje, że kwestionowana klauzula rażąco narusza interesy konsumenta. Zdaniem Sądu stosowanie kwestionowanej klauzuli może spowodować naruszenie interesów prywatnych konsumenta, takich jak dyskomfort czy poczucie zawodu, z powodu odwołania konkursu i pozbawienia możliwości uczestnictwa w uprzednio przewidzianym terminie.

Sąd podziela konstatację powoda, iż w obecnym brzmieniu kwestionowana klauzula spełnia przesłanki art. 385[1] § 1 kc. Omawiane postanowienie co prawda wskazuje przyczyny uzasadniające odwołanie konkursu, lecz w sposób niejednoznaczny i pozostawiający wiele wątpliwości interpretacyjnych.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385[1] § 1 kc, Sąd uznał postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, zaś na podstawie art. 479[42] § 1 kpc zakazał jego wykorzystywania w obrocie z udziałem konsumentów.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej zarządzono na podstawie art. 479[44] kpc.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 102 kpc, w myśl którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogólne kosztami. Jako, że nie konkretyzuje on pojęcia "wypadków szczególnie uzasadnionych", ustalenie, czy w sprawie zachodzi taki wypadek zależy od oceny sądu – ocena ta musi jednak uwzględniać wszystkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej podjęcie. Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania omawianego przepisu zalicza się także te związane z samym przebiegiem procesu, w szczególności, gdy wygrywający spór prowadzi proces w sposób nielojalny, dążąc do przewlekłości postępowania i zwiększenia jego kosztów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73).

W ocenie Sądu okoliczności przedmiotowej sprawy nie dają podstaw do zasądzenia na rzecz powoda całości kosztów zastępstwa procesowego, a jedynie część odpowiadającą nakładowi pracy pełnomocnika w jednej sprawie. Odmienne rozstrzygnięcie byłoby bowiem nie do pogodzenia z zasadą słuszności. W szczególności niezasadne byłoby obciążenie pozwanego czterokrotnością kosztów zastępstwa procesowego, gdy nakład pracy poczyniony przez przeciwnika jest niewielki i ogranicza się wyłącznie do napisania lakonicznych, podobnych w swej treści pozwów. W tym kontekście na dezaprobatę zasługuje w szczególności dokonane przez powoda rozdrobnienie jednego tylko postanowienia, w sytuacji, gdy z powodzeniem mogłoby zostać objęte jednym pozwem. Zdaniem Sądu wskazuje to niejednoznaczne motywy działania powoda w tej sprawie.

Mając na uwadze wynik sprawy, orzeczenie o nakazaniu pobrania od strony pozwanej opłaty od pozwu uzasadnia przepis art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167 poz. 1398 ze zm.).

SSO Dariusz Dąbrowski